

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

„Starševska odgovornost“ med drugim zajema pravice in obveznosti v zvezi s skrbjo za fizično osebo in premoženje otroka ter vključuje vprašanja, povezana z varstvom in vzgojo otroka, njegovim prebivališčem, stiki z otrokom in skrbništvom.

Varstvo in vzgoja se nanašata na pravno odgovornost za fizično osebo otroka. Oseba z varstvom in vzgojo ima pravico in obveznost, da odloča o osebnih zadevah v zvezi z otrokom, na primer kje bo otrok živel in katero šolo bo obiskoval. Odgovorna je tudi za zagotavljanje, da so izpolnjene otrokove potrebe po skrbi, varnosti in dobri vzgoji. Oseba z varstvom in vzgojo otroka je odgovorna tudi za zagotavljanje ustreznega nadzora nad otrokom glede na njegovo starost, razvitost in druge okoliščine ter mora spremljati, ali je otrok deležen zadovoljive podpore in izobrazbe. Ko otrok raste in se razvija, mora oseba z varstvom in vzgojo otroka vse bolj upoštevati njegovo mnenje in želje.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Po navadi so zakoniti skrbniki otroka njegovi starši ali eden od staršev. Če so otrokovi starši v času njegovega rojstva v medsebojni zakonski zvezi, imajo samodejno skupno varstvo in vzgojo otroka. Če starši sklenejo zakonsko zvezo šele pozneje, z njeno sklenitvijo samodejno dobijo skupno varstvo in vzgojo. Če starši ob rojstvu otroka niso v medsebojni zakonski zvezi, ima varstvo in vzgojo otroka mati. Vendar pa lahko starši enostavno pridobijo skupno varstvo in vzgojo z registracijo. Tisti od staršev, ki nima pravice do varstva in vzgoje, se lahko za pridobitev skupnega ali izključnega varstva in vzgoje otroka obrne tudi na sodišče.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

V nekaterih primerih se lahko varstvo in vzgoja otroka z otrokovih staršev ali enega od njiju prenese na posebej imenovanega skrbnika. Tak prenos je lahko ustrezen, če je eden od staršev kriv zlorabljanja ali zanemarjanja ali kako drugače slabo skrbi za otroka, tako da sta trajno ogrožena otrokovo zdravje ali razvoj. Prenos je lahko primeren tudi, če je enemu od staršev ali obema trajno preprečeno izvajanje varstva in vzgoje otroka.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Če se starši razvežejo, se skupno varstvo in vzgoja nadaljujeta, ne da bi moralo sodišče sprejeti kakršno koli odločitev v zvezi s tem v povezavi z razvezo zakonske zveze. Če kateri od staršev želi spremembo varstva in vzgoje, mora zaprositi za prenehanje skupnega varstva in vzgoje.

Če kateri od staršev želi spremembo varstva in vzgoje, lahko o vprašanju varstva in vzgoje odloči sodišče. Otrokovi starši morajo pred predložitvijo katere koli zadeve sodišču glede varstva in vzgoje, prebivališča in pravice do stikov opraviti informativni pogovor z odborom za socialno varstvo (glej tudi oddelek 6 v nadaljevanju).

Če starši soglašajo s spremembo, lahko zadevo rešijo s sporazumom brez posredovanja sodišča. Tak sporazum je veljaven, če ga odobri odbor za socialno varstvo. Enako velja za vprašanja o tem, pri katerem od staršev bo otrok živel in kako bodo urejeni stiki z drugim staršem.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Sporazum mora biti v pisni obliki in podpisati ga morata oba starša. Poleg tega ga mora potrditi odbor za socialno varstvo v občini, kjer je otrok prijavljen.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Občina ima obveznost, da staršem prek odbora za socialno varstvo ponudi strokovno mediacijo, katere cilj je doseči dogovor o vprašanih varstvu in vzgoje, prebivališča in stikov. Mediacija je prostovoljna. Starši morajo zato zanjo zaprositi skupaj. Če se starši dogovorijo o vprašanih v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki, lahko podpišejo sporazum, ki ima, potem ko ga potrdi odbor za socialno varstvo, enak učinek kot sodna odločba.

Praviloma se morajo od 1. marca 2022 otrokovi starši, preden lahko zadevo predložijo sodišču, najprej udeležiti informativnih srečanj z občino. To pomeni, da se morajo najprej obrniti na občino, da bi poskusili rešiti spor ob pomoči občinskega odbora za socialno varstvo (to je pogosto oddelek, imenovan oddelek za družinsko pravo). Za zagotovitev izvedbe teh srečanj je odgovoren odbor za socialno varstvo v občini, kjer je otrok prijavljen. Starši na informativnih srečanjih prejmejo pomembne informacije, na podlagi katerih poskušajo najti najboljšo rešitev za otroka v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki. Na začetku se jim ponudi mediacija, po potrebi pa se jim ponudijo tudi druge oblike pomoči in podpore ali se jih usmeri nanje. Po srečanju se izda poročilo, ki se uporabi, če starši še vedno niso dosegli dogovora in so se odločili zadevo predložiti sodišču. Če se po informativnem srečanju starši obrnejo na sodišče, jih lahko sodišče napoti na odbor za socialno varstvo, da se opravi mediacija, če take mediacije še ni bilo in sodišče meni, da je z njo mogoče doseči sporazumne rešitve. Če so se starši že udeležili mediacije, vendar niso dosegli dogovora, lahko sodišče namesto tega imenuje posrednika med starši. Sodišče si mora na splošno prizadevati za sporazumne rešitve v zadevah v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki.

7 O katerih vprašanih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Sodišče lahko odloča o (izključnem ali skupnem) varstvu in vzgoji otroka, njegovem prebivališču (pri katerem od staršev bi moral otrok živeti oziroma ali bi moral izmenjaje živeti pri obeh starših) in pravicah do stikov (otrokova pravica do stikov s tistim od staršev, pri katerem ne živi).

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Starši z izključnim varstvom in vzgojo otroka imajo pravico, da sami odločajo o osebnih zadevah v zvezi z otrokom. Osebi z varstvom in vzgojo se v takih zadevah ni treba posvetovati z drugim staršem ali imeti njegovega soglasja. Vendar ima otrok pravico do stikov z drugim staršem, oseba z varstvom in vzgojo pa mora tako pravico zagotoviti. Oseba z varstvom in vzgojo mora drugemu staršu tudi zagotoviti informacije, da se olajšajo stiki z otrokom.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Skupna pravica do varstva in vzgoje pomeni, da morajo starši skupaj odločati o otrokovih osebnih zadevah. Pogoj je, da se starši dogovorijo o vseh zadevah v zvezi z otrokom. Vendar lahko o nesoglasjih v zvezi s stiki in otrokovim prebivališčem odloči sodišče (glej zgoraj).

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

V zadevah v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem ali stiki lahko starš vložijo tožbo pri okrožnem sodišču (*tingsrätt*) v kraju stalnega prebivališča otroka. Če ni drugega pristojnega okrožnega sodišča, je pristojno okrožno sodišče v Stockholmu (*Stockholms tingsrätt*). Zadeve v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki se lahko obravnavajo tudi v postopku razveze zakonske zveze.

Vloge za sodni poziv morajo biti v pisni obliki in jih mora podpisati vložnik osebno ali njegov zastopnik. Vloga mora vključevati informacije o strankah, konkretnem zahtevku (tj. o čem naj bi sodišče odločilo), ozadju zahtevka, informacije o predloženih dokazih in o tem, kaj naj bi se z vsakim dokazom dokazalo, ter informacije o okoliščinah, na podlagi katerih je sodišče pristojno. Pisni dokazi, na katerih temelji zahtevek, morajo biti priloženi vlogi.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

Zadeve v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki so nediskrecijske.

Praviloma morajo biti zadeve v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki obravnavane po hitrem postopku. Sodišče lahko izda začasno odredbo o varstvu in vzgoji, prebivališču ali stikih. Začasna odredba lahko na primer določa, kje naj bi otrok prebival med trajanjem spora, in se uporablja, dokler ni o zadevi odločeno s pravnomočno odločbo.

Čeprav ni posebnega uradnega postopka za pospešitev obravnave zadev v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki, se v vsakem posameznem primeru oceni, kako nujna je zadeva.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

V zadevah v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem in stiki po navadi velja, da vsaka stranka nosi svoje sodne stroške.

Pravna pomoč se lahko dodeli, če so izpolnjeni ustrezni pogoji.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Pritožbo zoper sodbo ali odločbo okrožnega sodišča v zvezi z varstvom in vzgojo, prebivališčem ali stiki je mogoče vložiti pri pritožbenem sodišču (*hovrätt*).

Vendar pritožbeno sodišče pritožbo obravnava le, če je izdano dovoljenje za vložitev pritožbe.

Zoper sodbo ali odločbo pritožbenega sodišča se je mogoče pritožiti pri vrhovnem sodišču (*Högsta domstolen*). Vrhovno sodišče pritožbo obravnava le, če je izdano dovoljenje za vložitev pritožbe.

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Izvršijo se lahko sodbe, odločbe ali sporazumi o varstvu in vzgoji, prebivališču ali stikih. Zahtevek za izvršitev se vložijo pri okrožnem sodišču v kraju otrokovega stalnega prebivališča. Če ni drugega pristojnega okrožnega sodišča, izvršitev obravnava okrožno sodišče v Stockholmu.

Okrožno sodišče lahko odredi različne ukrepe. Sodišče si najprej običajno prizadeva za prostovoljno predajo otroka. Če to ni mogoče, lahko na koncu odredi pogojno globo ali odvzem otroka. Naložitev pogojne globe pomeni, da osebi, ki skrbi za otroka, grozi, da bo morala plačati precejšnjo vsoto denarja, če otroka ne bo predala. Odvzem otroka je zelo neobičajen ukrep, ki se sprejme samo, če položaja ni mogoče rešiti na noben drug način in da se prepreči, da bi otrok utrpel resno škodo. Ta ukrep pomeni, da policija otroka odvzame ter ga izroči osebi z varstvom in vzgojo.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

V nekaterih primerih se uporablja uredba Bruselj II. Pri odločbah, za katere se uporablja navedena uredba, je pogoj, da je odločba priznana in po potrebi izvršljiva brez posebnih postopkov.

V drugih primerih se za države, ki so podpisale evropsko konvencijo iz leta 1980 in haaško konvencijo iz leta 1996, uporabljata ti konvenciji. V skladu z evropsko konvencijo iz leta 1980 se zahtevki za izvršitev vložijo pri okrožnem sodišču v kraju otrokovega stalnega prebivališča. V skladu s haaško konvencijo iz leta 1996 se zahtevki za izvršitev vložijo pri okrožnem sodišču.

Pri odločbah, ki so izvršljive ali so bile razglašene za izvršljive na Švedskem, se lahko vložijo zahtevki za izvršitev (glej oddelek 15).

16 Pred katerim sodiščem v tej državi članici lahko nasprotujem priznanju in izvršitvi odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

V nekaterih primerih se uporablja uredba Bruselj II. Pri odločbah, za katere se uporablja navedena uredba, je pogoj, da je odločba priznana in po potrebi izvršljiva brez posebnega postopka. Vendar je mogoče na Švedskem zahtevati, da se odločba, sprejeta v tujini, na Švedskem ne prizna ali izvrši. Vložiti je mogoče tudi zahtevo za izjavo, da ni razloga za zavrnitev priznanja odločbe, sprejete v tujini. Zahteva se vložijo pri okrožnem sodišču.

Zoper odločbo okrožnega sodišča o zavrnitvi priznanja ali izvršitve na podlagi uredbe Bruselj II se je mogoče pritožiti pri pritožbenem sodišču, zoper njegovo odločbo pa se je mogoče pritožiti pri vrhovnem sodišču.

Ugovor, da odločba ne velja ali ni izvršljiva, se lahko vložijo tudi v zadevah, v katerih se pojavi to vprašanje.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne bivadeta v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

Načeloma se uporablja pravo države, v kateri ima otrok stalno prebivališče.

Spletna stran je del portala [Tvoja Evropa](#).

Veseli smo vaših [povratnih informacij](#) o uporabnosti informacij.

This webpage is part of an EU quality network

Zadnja posodobitev: 03/04/2023

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.